

درس امروز توسط یک تن از شاگردان طوری معرفی شود که تشریحاتش جواب‌گوی پرسش‌های زیر باشد.

۱. رمان چیست؟
۲. رمان به گونه‌ی امروزی در چه زمانی به وجود آمد؟
۳. رمان با رمانس چه رابطه دارد؟
۴. دُن کیشوت چیست؟

رمان چیست؟

داستان یا ناول (Novel) روایتی است منثور که مبتنی بر جعل و خیال؛ اگر طولانی باشد، آن را رمان و اگر کوتاه بود، آن را داستان کوتاه می‌گویند. در ابتدا رمان، شعر روایتی بود و بعد به تدریج به نثر گرایید و عمومیت بیشتر یافت.

ناول اصطلاح انگلیسی است و معادل آن در اکثر زبان‌های اروپایی رمان است. اصل واژه انگلیسی ناول، واژه ایتالیایی «ناولا» به معنای مطلب کوچک تازه است. ناولا که در قرن چهاردهم در ایتالیا مرسوم بود، نوعی قصه کوتاه منثور است که معروف‌ترین نمونه آن «قصه‌های دکامرون» اثر «بوکاکچو» است.

از اجداد دیگر رمان امروزی، روایات «پیکارسک» است که در قرن شانزدهم در اسپانیا مرسوم بود و نشانه‌هایی از این شیوه، در آثار «مارک توین» به چشم می‌خورد. پیکارسک مشتق از کلمه هسپانوی «پیکار»، به معنای تذویر و محیل است و پیکارسک صفتی بوده برای داستان‌هایی که در آن به بررسی اعمال پیکارها می‌پرداختند. معروف‌ترین نمونه این سبک، رمان «دُن کیشوت» اثر «سروانتس» (نویسنده هسپانوی) است که آن را در خلال سال‌های (۱۶۰۵) تا (۱۶۱۵) م. نوشته است. پیش از این رمان هیچ اثری در چنین قالب هنری ادبیات جهان پیدا نمی‌شود. در این داستان معروف، مردی حيله‌گر می‌خواهد هنوز با آرمان‌های اشرافی - که دیگر در زمان او منسوخ شده است - زنده‌گی کند. در رمان «دُن کیشوت» توهم و واقعیت به نحو استادانه‌یی در مقابل یک‌دیگر نمودار شده است.

به هر حال رمان، که از کلمه رمانس گرفته شده، مهمترین و معروف‌ترین شکل تبلور یافته ادبی روزگار ماست. قبل از رمان «دُن کیشوت»، حماسه‌های منثور و منظوم و

لطفیه‌ها و حکایات برسبیل تمثیل، قصه‌های عامیانه و اساطیر و افسانه‌های بسیاری چون «ایلیاد و ادیسه» و نوع رُمانس‌ها موجود بود که از نظر معنی و کیفیت ساختاری با رُمان به مفهوم امروزی آن تفاوت بسیار داشت.

رُمانس چیست؟

اصطلاح رُمانس در اوایل سده‌های وسطی به معنای کتاب‌هایی بود که از لاتین ترجمه و یا به زبان‌های محلی نوشته می‌شد و نیز زبان‌های محلی جدید مشتق شده از زبان لاتین را رُمانس می‌گفتند؛ همچنان در قرون نخستین، وقایع غیرعادی، صحنه‌های عجیب و غریب، ماجراهای شگفت‌انگیز و عشق‌های احساساتی و پرشور و اعمال سلحشورانه را به نام رُمانس یاد می‌کردند.

شکل رُمانس، تحت تأثیر قصه‌های «هزار و یک شب» به وجود آمد و در قرن دوازدهم در فرانسه رونق گرفته از این کشور به کشورهای غربی دیگر نیز راه یافت. رُمانس، جهان با شکوه و با عظمت غیرواقعی و خیال‌پردازانه را به نمایش می‌گذارد و برخلاف حماسه، تنها به جنگ و میدان‌های کارزار اختصاص ندارد؛ بلکه بیشتر قصه‌های خیالی است که جنبه سرگرم‌کننده دارد و به قهرمان‌های اصیل زاده‌ی اختصاص می‌یابد که از واقعیت‌های زنده‌گی روزمره دور بوده به ماجراهای عاشقانه اغراق‌آمیز دل بسته‌اند و در راه رسیدن به محبوب، به اعمال جسورانه دست می‌زنند و با جادوگران و شخصیت‌های شرور می‌جنگند.

قصه‌ها عمر طولانی دارند و تاریخ پیدایش آن‌ها تقریباً همان اندازه قدیمی است که تاریخ زنده‌گی بشر؛ اما شکل و روال تازه ادبی که ما در رُمانس مجسم می‌بینیم، یعنی آفرینش داستانی منثور و طولانی با تأکید بر اصالت و تجربیات و تخیلات فردی و شخصی، هرگز گذشته طولانی نداشته است و تاریخ پیدایش و طلوع آن در فرهنگ ادبی جهان از سه قرن تجاوز نمی‌کند. در حقیقت وقتی آدمی شناسنامه و هویت فردی خود را پیدا کرد، رُمان نیز تولد یافت.

قصه‌های قدیمی بیشتر به مطلق‌گرایی و نمونه‌های کلی توجه داشتند. قهرمان‌های قصه‌ها، نمونه‌های صفات بد و خوب انسانی بودند. شخصیت‌ها در این آثار به دو گروه متفاوت و متمایز تقسیم می‌شدند: گروه آسمانی با همه صفات و خصایل پسندیده و گروه اهریمنی با همه رذالت‌ها، پستی‌ها و پلیدی‌ها. درگیری این دو گروه باعث پدید آمدن ماجراها، قصه‌ها و رُمانس‌ها می‌شد.

از اواخر قرن هفدهم جهان بینی انسان در غرب از جهان‌بینی قهرمان جدا شد. شناخت

افراد از مسایل تغییر یافت و موضوع رُمان‌ها نیز از این دیگرگونی‌های تازه فردی مایه گرفت. برای اولین بار خصوصیات عاطفی و درونی و تجزیه و تحلیل روحی به ادبیات راه یافت و رُمان به معنای واقعی و امروزی آن به وجود آمد.

در تعریف رُمان گفته اند: روایت منثور داستانی است که سروکارش با ماجراها و احساسات آدم‌های خیالی و تصویری است، به این منظور که از طریق توصیف عمل و فکر، گوناگونی‌های زنده‌گی و شخصیت آدمی را تصویر کند.

رُمان از لحاظ زمینه و موضوع، اقسام گوناگون دارد که مهمترین آن‌ها عبارت اند از:
۱. رُمان تاریخی: که در آن قهرمانان و حوادث مهم تاریخی به کار گرفته شده و نویسنده به مقتضای ذوق و سلیقه خویش در حوادث و شخصیت قهرمانان تغییرات کم و بیش مهمی که زائیده تخیل اوست، وارد آورده است.

۲. رُمان روستایی: رُمانی است که زنده‌گی، آرزوها و تخیلات شبانان و مردم روستائین را نقاشی و تحلیل می‌کند.

۳. رُمان آموزشی: در چنین رُمان یکی از موضوعات علمی و آموزشی مانند موضوعات فلسفی، جغرافیایی و غیره در لباس داستانی که پرداخته ذهن نویسنده است مورد بحث قرار می‌گیرد.

۴. رُمان طنزی: عبارت است از رُمانی که عادت و اخلاق و رفتار جاری عادی مردم را با بیانی نیشدار و خنده‌آور توجیه و تحلیل می‌کند. طبیعی است که موضوع این قبیل رُمان‌ها کمتر از میان مطالب جدی یا غم انگیز انتخاب می‌شود.

۵. رُمان هجوآمیز: در این رُمان در ضمن حکایتی که در واقع صورت استعاری مقصد اصلی نویسنده است، عادات و اخلاق و سجایای مردم عصر مورد نظر نویسنده، مورد انتقاد هجوآمیز قرار می‌گیرد.

۶. رُمان مکاتبه‌یی: رُمانی است که وقایع آن در ضمن نامه‌هایی که بین قهرمانان داستان رد و بدل می‌شود جریان دارد و خواننده با خواندن چند نامه از داستان آگاهی حاصل می‌کند.

۷. رُمان عاطفی: که قسمت عمده آن عبارت است از تحلیل احساسات و عواطف شخصی و درونی قهرمان داستان.

۸. رُمان روانی: که در آن حوادث عمده و مهمی وجود ندارد و زمینه اصلی داستان چیزی جز تجزیه و تحلیل احساسات قهرمانان بر مبنای قوانین روان‌شناسی نیست.

۹. **رُمان فرهنگی:** که در آن عادات، رسوم، اخلاق و سجایای مردم جامعه مورد توجه و بحث قرار می‌گیرد.

۱۰. **رُمان حادثه‌ی:** رُمانی است که در آن شرح مسافرت‌های آمیخته با حوادث، یا وقایع خیالی و وهمی با معلومات جغرافیایی یا تاریخی آمیخته شده باشد که همه این انواع محصول ادبیات غرب است؛ اما در کشور ما افغانستان بعد از فعالیت‌های فرهنگی نگارشی محمود طرزی عمدتاً داستان کوتاه و رمان به ادبیات راه پیدا کرد و نویسندگان محدود در زمینه کار کرده‌اند.

توضیحات

بوکاجیو: «جووانی بوکاجیو» یکی از چهره‌های برجسته تاریخ ادبیات ایتالیا است. او متولد سال ۱۳۱۳ میلادی و متوفی سال ۱۳۷۳ م است. بوکاجیو را در کنار دانته یکی از اصلاح‌گران زبان ایتالیایی می‌دانند. هم‌چنین او از مقامات دولتی شهر فلورانس بود.

شهرت بوکاجیو به سبب مجموعه قصه‌هایی است که او در کتاب بسیار معروف خود «دکامرون» گرد هم آورده است. بوکاجیو بنا بر گفته خودش قصه نویسی را از هفت ساله‌گی آغاز کرد و در طول عمر خود شیفته مسافرت و تفحص در آداب، رسوم و روحیات مردم بود.

بخوانیم و بدانیم

۱. داستان یا ناول (Novel) روایتی است منثور که مبتنی بر جعل و خیال باشد. اگر طولانی باشد، آن را رُمان و اگر کوتاه باشد، داستان کوتاه می‌گویند.

۲. ناول نوعی قصه کوتاه منثور را گویند که معروف‌ترین نمونه آن «قصه‌های دکامرون» اثر «بوکاجیو» است.

۳. اصطلاح رُمانس در اوایل سده‌های میانه به معنای کتاب‌هایی بود که از لاتین ترجمه و یا به زبان‌های محلی نوشته می‌شد و نیز زبان‌های محلی جدید مشتق شده از زبان لاتین را رُمانس می‌گفتند.

۴. رُمانس قصه‌های خیالی است که جنبه سرگرم کننده دارد و به قهرمان‌های اصیل زاده‌ی اختصاص می‌یابد که از واقعیت‌های زنده‌گی روزمره دور بوده به ماجراهای